dusid, Koluvere, kuid kaotas juba järgmisel a. Pärnu, mida ta ei suutnud tagasi võtta. Ta käis Saaremaal, põletas Kuresaare alevi tuhaks ja lõi tagasi poolakate ja taanlaste katse vallutada Tallinna, mille asevalitsejaks oli H. 1565. a. peale. Runavere (1567. a.) ebaõnnestunud lahingu järel tagandati H. kuninga poolt vägede ülemjuhataja kohalt, kuid jäi edasi asevalitsejaks. Eerik XIV troonilt kõrvaldamise järel on H. mõne aja kahelnud, kas Tallinnat uuele kuningale üle anda, ent tegi seda siiski ja kutsuti järgmisel a. (1569) riiginõunikuks, kuid Johani isikliku usalduse osaliseks ei saanud ta enam kunagi. A. 1572 määrati ta Viiburi kindluse ülemaks ja on 1575. a. jälle Tallinna asevalitseja; kuid juba samal a. määrati ta rahusaatkonna eesotsas Siestarjoel (Systerbäck) venelastega läbirääkimisi pidama. Tallinna piiramisel a. 1577 juhtis ta oma poja Karliga (vt.) linna kaitset, ning peab seda peaasjalikult H.-i teeneks lugema, et Eestimaa Rootsi võimu all püsis. Aa. 1578 ja 1579 tegi H. sõjakäike Ingerisse ja tungis koguni Novgorodi lähedale. Jõupingutustest hoolimata ei suutnud ta siiski Narva linna vallutada, kuna admiral Bengt Juusten talle appi ei tulnud, nagu oli kavatsetud. Kuningas ei varjanud oma rahulolematust H.-iga, ja viimane vabastati nüüd vägede ülemjuhataja kohalt. Ta oli veel mõned aa. Põhja-Soome lagman ja suri 21. VI 1595.

K. Blomstedt, Henrik Klaunpoika Horn I (1921); Th. Annerstedt, Svenska väldet i Livland 1564—70 (1877); W. Tawaststjerna, Pohjoismaiden viisikolmattavuotinen sota (1918—20); Tor Carpelan, Finsk biogr. handbok (1903). *A. R. C*

HORN, Karl, sõdur, riiginõunik, sünd. ca 1550 riiginõunik Henrik Klausi p. H.-i (Kankaiste haru) pojana. Tallinna piiramise ajal 1570—71 oli H. alampealikuks ja sai kuulsaks oma julgete katsetega venelastele kallale tungida. Suvel 1572 on ta ühes Pontus de la Gardiega Tallinna kindluse ülemaks, määrati kevadel 1576 ajutiselt Eestimaa asevalitsejaks ja oli oma isa kõrval Tallinna kaitsevägede eesotsas, kui venelased 1577. a. linna piirasid. Ka peale seda, kui ta isa Henrik Klausi p. H. Narva ebaõnnestunud piiramise järel vägede ülemjuhataja kohalt tagandati, jäi H. Eestimaale, oli 1580. a. kahe teise soomlasega Pontus de la Gardie sõjanõunikuks ning sai samal a. feldmarssaliks. Järgmisel a. võttis H. osa Rakvere piiramisest ja vallutas siis oma algatusel terve Läänemaa, Koluvere, Vigala, Lihula ja Haapsalu lossi. Samal 1581. a. määrati ta Narva asevalitsejaks ja võttis siis osa de la Gardie võidukast sõjakäigust Ingerimaale ning rahu-läbirääkimistest 1583. Paar a. hiljemini määrati ta Turu asevalitsejaks, kuid pidi 1588. a. jälle tulema riigi idapiiri kaitsma, kus ta sai Narva ja Ivangorodi asevalitsejaks. Venelaste tungides lääne poole jaan. 1590 pidi H. meeleheitliku piiramise järel loobuma Jamburist, Kapriost (Koporjest) ja Ivangorodist, kuid suutis siiski Narva oma käes säilitada. Seisukorra tõsisusest teadmatuses olles laskis Johan III vangistada H.-i ja ta kaks venda. H. mõisteti surma ja alles hukkamiskohal muudeti ta surmanuhtlus prints Sigismundi ja herts. Karli palvete tõttu vangistuseks; vangist vabanes H. alles peale kun. surma. Osa võtnud Sigismundi ja Karli vahelistest võitlustest, tuli H. Eestimaale tagasi, kus ta mõned aa. eraisikuna viibis oma mõisades. Kuid veel kord määrati ta a. 1600 Eesti asevalitsejaks, ja kui riigivalitseja herts. Karl sügisel 1600 Eestimaale saabus, määrati H. Liivimaa ülempealikuks ning võttis osa Pärnu piiramisest. Järgmisel a. vallutas ta Pebalgi lossi, kuid suri juba sama 1601. a. maikuul Burtneeki lossis ja sai viimse puhkepaiga Tallinna toomkirikus.

W. Tawaststjerna, Pohjoismaiden viisikolmattavuotinen sota (1918—20); Th. Annerstedt, Svenska väldet i Livland 1564—70 (1877); Yrjö Koskinen, Nuijasota, sen syyt ja tapaukset (1877). *A. R. C.*

HORN, Klaus, Joensuu vabahärra, sõdur ja diplomaat, sünd. (arvat.) Turus 1517, Turu kindluse komandandi ja Turu foogti Krister Klausi p. H.-i pojana. Veetnud mõned aa. Gustav Vaasa õueteenistuses, oli H. sõja ajal 1555—57 Soome vägedes silmapaistval kohal ning sai 1557 Viiburi lääni komandandiks ja idaraja kaitsevägede ülemaks. A. 1561 mainitakse teda riiginõunikuna; sama a. märtsis saadeti ta läbirääkimisi pidama Harju ja Viru aadliga ning Tallinna linnaga; H. teotses väga osavalt, nii et juba juunis s. a. aadel ja linn Rootsile alistusid. Eesõigused kinnitati augustis; suve jooksul ja sügisel on H. olnud valitsuse komissariks, kelle kaudu esimesed korraldustoimingud Tallinnas ja mujal Eestimaal teostati; teade, nagu oleks ta augustist detsembrini 1561. a. olnud Eestimaa asevalitseja, ei vasta tõele. Varakevadel 1562 määrati H. rootsi vägede juhatajaks Eestimaal ja hakkas kohe energiliselt teotsema. Juba eelmisel sügisel oli Padise klooster võetud. Nüüd tungisid rootsi väed edasi; H.-i juhatusel võeti suve algusel lühikese piiramise järel Pärnu ja siis oktoobris Paide kindlus ja linn. Kun. Eeriku ja herts. Johani vaheliste tülide lahendajana muutus H.-i seisukord raskeks, ja sellepärast polnud talle vist sugugi vastumeelt, kui ta 1562. a. lõpul kutsuti